

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

I. ΧΑΣΣΙΔ, Ph. D.

Ἐπιστημονικοῦ Ἐρευνητοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου Οἰκονομικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ διάρθρωση τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος διαμορφώνεται μέσα στὰ πλαίσια ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴ διάρθρωση τῆς ζήτησεως (ἐγχώριας καὶ ἐξωτερικῆς) γιὰ τὰ προϊόντα τοῦ τομέως καὶ ἀπὸ τὶς δυνατότητες ποὺ ὑπάρχουν (ἢ ποὺ συντοχρόνως δημιουργοῦνται) γιὰ παραγωγή τους σὲ «ἀνταγωνιστικά» ἐπίπεδα κόστους¹.

Ἡ «διάρθρωση» αὐτὴ, ποὺ παρουσιάζεται ἐδῶ ἀπὸ τὴν σχετικὴ συμβολὴ καθεμῆς ἀπὸ τὶς διάφορες δραστηριότητες ποὺ συνθέτουν τὸν βιομηχανικὸ τομέα, στὰ διάφορα συνολικὰ μεγέθη, εἶναι ἓνας μόνον ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικοὺς ἐκείνους παράγοντες ποὺ ἡ ἐξέτασή τους εἶναι ἀναγκαία γιὰ μιὰ πλήρη ἀνάλυση τῆς μορφολογίας καὶ τῶν ἀναπτυξιακῶν δυνατοτήτων τῆς βιομηχανίας μιᾶς χώρας.

Μιὰ ἀμετάβλητη διαχρονικὰ «διάρθρωση», ἡ ὁμοιότητες ποὺ ἐμφανίζονται μεταξὺ τῆς «διαρθρώσεως» τῶν βιομηχανιῶν δύο ἢ περισσοτέρων χωρῶν, ποὺ μπορεῖ ἀκόμα καὶ νὰ βρίσκονται σὲ τελείως διαφορετικὰ ἐπίπεδα ἀναπτύξεως, εἶναι φανερό ὅτι δὲν προδικάζουν τίποτα γιὰ τὶς πραγματικὲς διαστάσεις τῶν βιομηχανικῶν μεγεθῶν (μέγεθος ἀγορᾶς, ὄγκος παραγωγῆς), οὔτε βέβαια γιὰ τὶς συνθήκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες τὰ διάφορα προϊόντα παράγονται (παραγωγικότητα, ἐπίπεδο τεχνολογίας, ἀναλογίες συντελεστῶν παραγωγῆς κ.λπ.). Εἶναι ὡστόσο ἐπίσης φανερό ὅτι καὶ οἱ δύο αὐτοὶ τελευταῖοι παράγοντες ἔχουν ἀποφασιστικὴ σημασία γιὰ μιὰ ἀνάλυση τῶν δυνατοτήτων ποὺ ἡ βιομηχανία κάποιας χώρας διαθέτει, ἰδίως ὅταν ἡ ἀνάλυση αὐτὴ παραλληλίζεται μὲ τὴν προοπτικὴ προοδευτικῆς ἀπελευθερώσεως τῶν εισαγωγῶν καὶ καταργήσεως ὄλων τῶν ἄλλων προστατευτικῶν μέτρων τῆς ἐγχώριας πα-

1. Ἡ προϋπόθεση τῆς «ἀνταγωνιστικότητας» διαφοροποιεῖται ἐδῶ ἀπὸ τὸν ἀντίστοιχο ὄρο ποὺ ἐμφανίζεται στὴν οἰκονομικὴ θεωρία. Ἐδῶ, ἡ «ἀνταγωνιστικότητα» ἀναφέρεται στοὺς πραγματικοὺς δρους μὲ τοὺς ὁποίους τὸ ἐγχώριο προϊόν προσφέρεται στὸν καταναλωτὴ (τῆς ἐγχώριας ἢ τῆς ξένης ἀγορᾶς), σὲ σχέση μὲ τοὺς δρους στοὺς ὁποίους προσφέρεται τὸ ἀντίστοιχο «ξένο» προϊόν. Ἐφόσον, τόσο στὴν ἐγχώρια ὄσο καὶ στὴν ξένη ἀγορά, ἡ ἐγχώρια παραγωγή εἶναι δυνατό νὰ «πριμοδοτεῖται» (μὲ εισαγωγικοὺς δασμοὺς ἢ ἐξαγωγικὲς ἐνισχύσεις ἀντίστοιχα), εἶναι φανερό ὅτι ἡ φαινομενικὴ ἀνταγωνιστικότητα τῆς ἐγχώριας παραγωγῆς εἶναι δυνατό νὰ διαφέρει τῆς πραγματικῆς.

ραγωγής, όπως στην περίπτωση της ελληνικής βιομηχανίας που αντιμετωπίζει την πλήρη ένσωμάτωσή της στον ευρωπαϊκό χώρο. Γιατί είναι φανερό ότι, γενικότερη πολιτική που εκφράζεται υπέρ της εγχώριας παραγωγής και που ενθαρρύνει την δημιουργία και ανάπτυξη δραστηριοτήτων για παραγωγή προϊόντων που προορίζονται να υποκαταστήσουν εισαγωγές, καταλήγει συχνά σε δημιουργία, ανάπτυξη και διατήρηση αντιοικονομικών παραγωγικών μονάδων που ούτε τα μεγέθη της αγοράς στην οποία κυρίως απευθύνονται, ούτε η οργάνωση που διαθέτουν για όρθολογία ούτε η οργάνωση που διαθέτουν για όρθολογική λειτουργία στα διάφορα στάδια του κυκλώματος: παραγωγή — διάθεση των προϊόντων τους, θα τους επέτρεπαν να συναγωνιστούν, με ίσους δρους, άλλους αποδοτικότερους ανταγωνιστές τους ξένης πιθανώς προελεύσεως.

Με τους παραπάνω περιορισμούς κατά νοῦ εξετάζουμε στο άρθρο αυτό την «διάρθρωση» της ελληνικής βιομηχανίας, τις τυχόν μεταβολές που διαχρονικά εμφανίστηκαν από το 1963 ως το 1975 και τις τυχόν ομοιότητες ή διαφορές που η διάρθρωση αυτή και οι μεταβολές της παρουσιάζουν, σε σύγκριση με τις βιομηχανίες τεσσάρων άλλων κρατών-μελών της Ε.Ο.Κ. (Αγγλία, Βέλγιο, Δανία και Ίρλανδία), για τα όποια διαθέτουμε σχετικά συγκρίσιμα στοιχεία.

Ἐνὰ δύο, τὰ παραπάνω τέσσερα κράτη-μέλη μπορούν νὰ θεωρηθοῦν ὅτι ἀντιστοιχοῦν σὲ κατηγορίες χωρῶν, πού, ἀπὸ ἄποψη τουλάχιστο παρελθόντος βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, διαφέρουν. Τὰ δύο πρῶτα (Ἀγγλία καὶ Βέλγιο) θεωροῦνται ὅτι ἀνήκουν στὴν «παλιὰ γενιὰ» τῶν βιομηχανικῶν ἀναπτυγμένων κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος (μαζὶ μὲ τὸ Λουξεμβούργο καὶ τὴν Γερμανία). Ἀντίθετα, στὴν Δανία καὶ τὴν Ίρλανδία (καὶ ἐπίσης στὴν Ὀλλανδία, τὴν Γαλλία καὶ τὴν Ἰταλία), ἢ σὲ μεγάλη κλίμακα, ἐκβιομηχάνιση θεωρεῖται ὅτι ἄρχισε μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμο².

II. ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Στὸν Πίνακα 1 παρουσιάζεται ἡ διάρθρωση τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας στὰ ἔτη 1963, 1968, 1973 καὶ 1975, ἀνάλογα μὲ τὴν ποσοστιαία συμμετοχὴ κάθε ἐνὸς ἀπὸ τοὺς 20 κλάδους τῆς (Κωδικοί: 20-39) στὴν διαμόρφωση τεσσάρων βασικῶν συνολικῶν μεγεθῶν (ἀριθμὸς καταστημάτων, ἀπασχόληση, ἀκαθάριστη ἀξία παραγωγῆς καὶ προστιθεμένη ἀξία). Τονίζουμε ἐδῶ ὅτι γιὰ τὰ δύο τελευταῖα μεγέθη (ἀκαθάριστη ἀξία παραγωγῆς καὶ προστιθεμένη ἀξία), ἡ διάρθρωση παρουσιάζεται σὲ τρέχουσες μόνο τιμὲς μιὰ καὶ μόνο μὲ αὐτοὺς τοὺς δρους θὰ ἦταν δυνατὴ ἡ συνέχιση τῆς ἀνάλυσεως μὲ συγκρίσεις μεταξὺ χωρῶν³.

2. Ὁ διαχωρισμὸς αὐτός, πού καὶ ἀπὸ στατιστικῆς ἀπόψεως μπορεῖ νὰ τεκμηριωθεῖ, χρησιμοποιήθηκε καὶ στὴν ἀνάλυση τῶν Α.Ρ. Jacquemin καὶ Η.Υ. deJong: *European Industrial Organisation* (Macmillan Press, 1977).

3. Γιὰ τὰ κράτη μέλη τῆς Ε.Ο.Κ. δὲν ἔγινε δυνατὸ νὰ βρεθοῦν στοιχεῖα κλαδικῆς διαμορφώσεως τιμῶν, κατάλληλα γιὰ χρῆση σὲ ἐπίπεδο διηρηθῶν κλάδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανικής δραστηριότητας
Ποσοστιαία κατανομή καταστημάτων, μέσης ετήσιας απασχολήσεως, ακαθάριστης αξίας παραγωγής και προστιθε-
μένης αξίας

Κλάδος	1963				1968				1973				1975			
	K	ΜΕΑ	ΑΑΠ	ΠΑ	K	ΜΕΑ	ΑΑΠ	ΠΑ	K	ΜΕΑ	ΑΑΠ	ΠΑ	K	ΜΕΑ	ΑΑΠ	ΠΑ
	20	16,6	17,8	25,4	16,9	16,6	17,0	21,5	14,7	16,6	15,5	18,5	12,7	16,3	16,5	18,8
21	2,5	2,5	3,8	3,2	2,5	2,8	4,2	3,4	2,3	2,1	3,9	3,3	2,3	2,3	3,2	3,0
22	0,2	3,3	7,4	4,5	0,1	2,4	5,2	3,8	0,1	1,6	2,7	1,7	0,1	1,4	2,7	1,7
23	3,7	12,0	14,4	14,8	3,7	11,4	13,3	13,7	4,1	11,8	13,9	14,4	4,2	12,4	12,7	14,5
24	29,7	15,0	5,9	7,9	29,6	14,6	6,0	7,2	19,6	11,3	4,4	4,7	19,8	11,6	5,7	6,5
25	10,3	5,5	2,6	2,9	10,3	5,3	2,4	2,9	9,8	5,9	3,4	3,9	9,7	5,3	2,6	2,9
26	6,1	4,3	2,2	2,7	6,1	4,6	2,8	3,4	8,2	4,9	1,8	2,3	8,2	4,2	1,7	2,3
27	0,3	1,4	2,2	1,9	0,3	1,7	2,5	2,2	0,3	1,4	2,1	2,1	0,3	1,4	2,0	1,7
28	1,6	2,9	2,5	3,9	1,6	2,9	2,3	3,5	2,0	2,7	1,9	2,5	2,0	2,5	1,8	2,6
29	1,5	2,0	1,9	1,7	1,5	1,8	1,6	1,5	2,3	2,0	1,4	1,0	2,3	1,8	1,2	1,1
30	0,7	1,7	2,0	2,6	0,7	2,1	2,6	3,7	1,4	2,5	3,0	3,7	1,5	2,8	2,9	3,7
31	0,7	2,7	4,6	5,1	0,7	3,2	6,3	6,8	0,7	3,5	6,1	7,2	0,8	3,5	7,1	8,0
32	0,1	0,3	3,0	2,5	0,1	0,4	3,3	1,2	0,1	0,6	5,2	3,5	0,1	0,7	8,0	2,6
33	4,0	7,0	5,1	7,3	4,1	7,0	5,6	8,0	4,3	6,3	5,1	6,9	4,3	6,2	5,5	7,4
34	*	0,6	2,2	1,8	*	1,0	4,1	4,4	*	1,5	7,0	7,6	*	1,6	6,7	5,3
35	10,3	8,2	5,4	6,5	10,3	8,0	5,8	6,3	10,8	7,9	6,7	7,1	10,8	8,5	6,3	6,8
36	1,9	2,7	2,1	2,8	1,9	3,0	2,1	2,7	3,1	3,5	2,3	2,6	3,1	3,4	2,4	2,9
37	1,7	2,7	3,1	4,1	1,7	3,7	4,5	4,9	3,1	4,9	6,0	5,9	3,1	4,2	3,9	4,5
38	5,4	5,6	3,4	5,6	5,4	5,3	2,5	3,9	8,0	8,0	3,8	5,7	8,0	7,9	4,1	7,2
39	2,6	1,8	0,8	1,3	2,6	1,8	1,1	1,5	3,2	2,0	0,8	1,2	3,2	2,0	0,8	1,2
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* λιγότερο από 0,1%

Οι έτησιες βιομηχανικές έρευνες της ΕΣΥΕ δέν προσφέρουν στοιχεία για τó σύνολο τής βιομηχανίας για τά έτη 1971-1973. Οι έκτιμήσεις για τó σύνολο τού άριθμού καταστημάτων μικρής και μείζονος βιομηχανίας και για τó όλος τής συνολικής άκαθάριστης άξίας παραγωγής για τó 1973 έγιναν μέ τόν έξής τρόπο:

α) *Άριθμός Καταστημάτων*: Στόν άριθμό καταστημάτων κάθε διηφήσιου κλάδου τής μείζονος βιομηχανίας (όπως παρουσιάζεται στην έρευνα τού 1973) προστέθηκαν τά καταστήματα μέ μέση έτήσια άπασχόληση 1-9 άτόμων για τó ίδιο έτος (όπως παρουσιάζονται στην 'Απογραφή Βιομηχανίας-Βιοτεχνίας και 'Ορυχείων τής 29ης Σεπτεμβρίου 1973).

β) *Άκαθάριστη Άξία Παραγωγής*: Υπολογίσουμε, για κάθε διηφήσιο κλάδο, τήν άναλογία μεταξύ ΑΑΠ μικρής πρós ΑΑΠ μείζονος βιομηχανίας για τó 1974 (έτήσια έρευνα ΕΣΥΕ για 1974). Μέ τήν ίδια άναλογία (πού θεωρήθηκε ότι δέν μεταβλήθηκε μεταξύ 1973 και 1974), υπολογίσουμε τήν ΑΑΠ μικρής βιομηχανίας για τó 1973. Τó σύνολο τής ΑΑΠ μείζονος και ή ύπολογισθείσα ΑΑΠ μικρής βιομηχανίας για τó 1973, θεωρήθηκε ότι άποτελεί τήν ΑΑΠ τού συνόλου τού διηφήσιου κλάδου.

'Εξ άλλου, οι έκτιμήσεις τής Μ.Ε.Α. και τής Προστιθεμένης Άξίας τού συνόλου τών καταστημάτων κάθε διηφήσιου κλάδου για τó 1973, έγιναν ός έξής:

γ) *Μέση Έτήσια Άπασχόληση*: Στην μέση έτήσια άπασχόληση τής μείζονος βιομηχανίας κάθε διηφήσιου κλάδου (όπως παρουσιάζεται στην έρευνα τού 1973) προστέθηκε ή μέση έτήσια άπασχόληση τών καταστημάτων 1-9 άτόμων για τó ίδιο έτος (όπως παρουσιάζεται στην 'Απογραφή Βιομηχανίας-Βιοτεχνίας και 'Ορυχείων τού 1973).

δ) *Προστιθεμένη Άξία*: Υπολογίσουμε, για κάθε διηφήσιο κλάδο, τήν άναλογία μεταξύ Π.Α. μικρής πρós Π.Α., μείζονος βιομηχανίας για τó 1974 (Έτήσια έρευνα ΕΣΥΕ για 1974). Μέ τήν ίδια άναλογία (πού θεωρήθηκε ότι δέν μεταβλήθηκε μεταξύ 1973 και 1974), ύπολογίσουμε τήν Π.Α. τής μικρής βιομηχανίας για τó 1973. Τó σύνολο τής Π.Α. μείζονος και ή ύπολογισθείσα Π.Α. τής μικρής βιομηχανίας για τó 1973, θεωρήθηκε ότι άποτελεί τήν Π.Α. τού συνόλου τών καταστημάτων κάθε διηφήσιου κλάδου.

Πηγές: ΕΣΥΕ: 'Ετήσιες Έρευνες Βιομηχανίας και 'Απογραφή Βιομηχανίας-Βιοτεχνίας 'Ορυχείων, 1973.

Παρ' όλα αυτά, ειδικά για την ελληνική βιομηχανία, προσδιορίστηκε ότι η σε τρέχουσες τιμές διάρθρωση δεν διαφέρει σημαντικά από την αντίστοιχη, όπου τα μεγέθη έχουν αποπληθωριστεί με βάση το 1970. Ειδικότερα, η κλαδική διάρθρωση της ακαθάριστης αξίας παραγωγής και της προστιθέμενης αξίας, όπως και ο Πίνακας 2 παρουσιάζει, δεν διαφέρει σχεδόν καθόλου⁴.

Η διαχρονική μεταβολή στην ποσοστιαία συμβολή κάθε διψήφιου βιομηχανικού κλάδου στην διαμόρφωση των συνολικών μεγεθών είναι ήδη φανερή από τον

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Σχέση κλαδικής διάρθρωσης ακαθάριστης αξίας παραγωγής και προστιθέμενης αξίας της ελληνικής βιομηχανίας σε τρέχουσες και σταθερές τιμές 1970

Συντελεστές συσχέτισης κατά τάξεις		
Έτος	Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής	Προστιθέμενη Αξία
1963	0,982* (22,055)	0,988* (27,131)
1968	0,984* (23,454)	0,991* (31,447)
1973	0,994* (38,512)	0,976* (19,026)
1975	0,968* (16,368)	0,947* (12,509)

* Ένδειξη ότι ο «συντελεστής συσχέτισης κατά τάξεις» θεωρείται στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1%.

4. Οι «συντελεστές συσχέτισης κατά τάξεις» (Spearman Rank Correlation Coefficients) των οποίων γίνεται και στην συνέχεια ευρύτατη χρήση, υπολογίζονται βάσει του τύπου:

$$r = 1 - \frac{6 \sum d_i^2}{n(n^2 - 1)}$$

όπου r είναι ο «συντελεστής συσχέτισης» (που παίρνει τιμές μεταξύ -1 και $+1$), d_i είναι η άλγεβρική διαφορά μεταξύ των δεικτών κατατάξεως μίας συγκεκριμένης παρατήρησης σε δύο διαφορετικά έτη, ή σε δύο διαφορετικές χώρες ή, όπως σ' αυτήν την περίπτωση, με 2 διαφορετικούς τρόπους (τρέχουσες και σταθερές τιμές) και n είναι ο συνολικός αριθμός των παρατηρήσεων (σ' αυτήν την περίπτωση ο συνολικός αριθμός των κλάδων, δηλαδή: 20). Ο Έλεγχος του κατά πόσο, ο «συντελεστής» που υπολογίστηκε μπορεί να θεωρηθεί «σημαντικά διάφορος του μηδενός», γίνεται με τον τύπο:

$$t = \frac{r\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

Η τιμή του t που υπολογίζεται, συναρτήσει του r και του n , συγκρίνεται στην συνέχεια με μιá «κριτική τιμή» του t , που για $n=20$ είναι $t=2,845$ (σε επίπεδο σημαντικότητας 1%).
(Πηγή: Κ. Αθανασιάδου: *Στατιστική, Μέρος Δεύτερο*, σελ. 91).

Πίνακα 1 και, συνεπώς μία κατά κλάδο ανάλυση θεωρείται μάλλον περιττή. Αντίθετα, συγκεντρώνουμε την ανάλυση σε 2 περιληπτικές άπεικονίσεις των διαχρονικών μεταβολών:

- α) Στην ανάλυση των μεταβολών που τυχόν δημιουργήθηκαν, με αίτιο τους σχετικούς ρυθμούς ανάπτυξης των διαφόρων βιομηχανικών δραστηριοτήτων, στην ιεράρχηση των κλάδων, ανάλογα με την σπουδαιότητα που παρουσιάζουν για τα συνολικά βιομηχανικά μεγέθη και
- β) Στην ανάλυση των μεταβολών κατά ομάδες βιομηχανικών δραστηριοτήτων που θεωρούνται ένδεικτικές του χαρακτήρα της βιομηχανικής δραστηριότητας μιάς χώρας (π.χ. παραγωγή καταναλωτικών, ενδιάμεσων και κεφαλαιουχικών αγαθών)⁵.

III. Διαχρονική ανάλυση των μεταβολών στην διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανικής δραστηριότητας – συντελεστές συσχετίσεως κατά τάξεις

Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει τις τιμές των διαφόρων «συντελεστών συσχετίσεως κατά τάξεις», που υπολογίστηκαν, για τις περιόδους 1963-1968, 1968-1973, 1973-1975 και 1963-1975, για διάφορα μεγέθη της ελληνικής βιομηχανίας (καταστήματα, απασχόληση, ακαθάριστη αξία παραγωγής και προστιθέμενη αξία).

Από τα άποτελέσματα των υπολογισμών προκύπτει ότι σε καμμία περίπτωση δεν παρουσιάζονται ριζικές μεταβολές στην βασική ιεράρχηση των διαφόρων κλάδων. Όλες οι τιμές των συντελεστών (πλην μιάς, για την όποια γίνεται ιδιαίτερη μνεία παρακάτω) ξεπερνούν το 0,8 και όποσδήποτε θεωρούνται σημαντικά διάφορες του μηδενός.

Η βάση της υποθέσεως ότι, εκτός άπροόπτου, μία περίοδος 12 περίπου έτων δεν μπορεί να θεωρηθεί άρκετή για να επιτρέψει στους σχετικούς κλαδικούς ρυθμούς μεταβολής των μεγεθών, που όποσδήποτε διαφέρουν, να ανατρέψουν, ή έστω να μεταβάλλουν ριζικά, «την ιεράρχηση των δραστηριοτήτων», είναι ότι άνάλογες άναδιαρθρώσεις θεωρούνται ότι προέρχονται από βαθμιαίες μόνο μεταβολές των άναγκών της άγοράς (που όσδήποτε μπορεί να καλυφθούν και από εισαγωγές προϊόντων) και από βαθμιαίες βελτιώσεις στο επίπεδο της τεχνολογίας, της έξειδικεύσεως της έργασίας και στις δυνατότητες όρθολογικής έκμεταλλεύσεως έγχωρίων φυσικών πόρων, που πιθανώς για καιρό έμεναν άνεκμετάλλευτες. Θα μπορούσαν έπίσης να προέλθουν και από μιά πιθανή, αλλά μόνο μακροχρόνια πραγματοποιήσιμη, έπαναξιολόγηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της έγχώριας παραγωγής, στις ξένες κυρίως άγορές. Σε όσο βαθμό άνάλογες έξειλίξεις παρουσιάστηκαν στην περίπτωση της ελληνικής βιομηχανίας (και, όπως θα δοϋμε και στη συνέχεια πράγματι παρουσιάστηκαν), δεν φαίνεται να ήσαν άρκετά έντονες, ώστε να διαφοροποιήσουν ριζικά

5. Αντίστοιχες μορφές άναλύσεως έπαναλαμβάνονται άργότερα για σύγκριση της διαρθρώσεως της ελληνικής βιομηχανίας προς την αντίστοιχη της Άγγλιας, Δανίας, Ίρλανδίας και του Βελγίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Διαχρονική ανάλυση μεταβολών στην διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανικής δραστηριότητας
Συντελεστές συσχέτισης κατά τάξεις

Χρονικές περιόδους	Καταστήματα		'Ακαθ. 'Αξία Παραγωγής		'Απασχόληση		Προσπλημένη 'Αξία	
	γ	τ	γ	τ	γ	τ	γ	τ
1963/68	1	∞	0,8707*	7,5112	0,9586*	14,2852	0,8602*	7,1559
1968/73	0,9925*	34,5146	0,8241*	6,1728	0,9744*	18,3979	0,8165*	6,0005
1973/75	1	∞	0,9579*	14,1603	0,9925*	34,5148	0,9429*	12,0129
1963/75	0,9925*	34,5146	0,7037*	4,0559	0,8910*	8,3283	0,8090*	5,8402

* Ένδειξη ότι ο συντελεστής συσχέτισης κατά τάξεις θεωρείται στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο %.

τήν διάρθρωση τῆς δραστηριότητας τοῦ 1975, ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη πού ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία παρουσίαζε τὴν ἐποχὴ τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τῆς Συμφωνίας Συνδέσεως Ἑλλάδος-Ε.Ο.Κ.

Στὴν περίπτωση βέβαια πού ἡ διάρθρωση παρουσιάζεται, ὅπως γίνεται ἐδῶ, σὲ τρέχουσες τιμές, δημιουργεῖται τὸ ἐνδεχόμενο μίᾳ ἀπότομη αὔξησῃ (σὲ ἀπόλυτη καὶ σχετικὴ ἔννοια) τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν πού εἰδικὰ χρησιμοποιοῦνται στὴν παραγωγή τῶν προϊόντων ἐνὸς κλάδου ἢ καὶ ἀπότομη αὔξησῃ τῶν τιμῶν ἄλλων συντελεστῶν παραγωγῆς, νὰ προκαλέσει μιᾶ «φαινομενικὴ» μόνο μεταβολὴ τῆς διαρθρώσεως μὲ βάση τὴν ἀκαθάριστη ἀξία παραγωγῆς (ὅπου περιέχεται ἡ ἀξία τῆς ἀναλώσεως πρώτων ὑλῶν), ἢ τὴν προστιθεμένη ἀξία (ὅπου περιέχονται οἱ ἀμοιβές τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς πού χρησιμοποιήθηκαν στὴν διάρκεια τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας τοῦ κλάδου). Οἱ τιμές τῶν πρώτων ὑλῶν φαίνεται ὅτι, μεταξὺ 1963 καὶ 1975, δικαιολογοῦν ἓνα σημαντικό μέρος τῆς φαινομενικῆς προωθήσεως, στὴν ἱεράρχησῃ τῶν κλάδων ἀνάλογα μὲ τὴν συμβολὴ τους στὴν συνολικὴ ἀκαθάριστη ἀξία παραγωγῆς, τοῦ διψηφίου κλάδου 32 (Βιομηχανία παραγῶγων πετρελαίου καὶ ἄνθρακος)⁶. Ἡ πλασματικὴ αὐτὴ «ἀναδιάρθρωση» δικαιολογεῖ, ἀπὸ μόνη της, 16% τῆς μεταβολῆς πού παρουσιάστηκε στὴν κλαδικὴ μεταβολὴ τῆς διαρθρώσεως τῆς Α.Α.Π. μεταξὺ 1963 καὶ 1975, καὶ πού φαίνεται ἀπὸ τὸν σχετικὰ χαμηλὸ συντελεστὴ συσχετίσεως κατὰ τάξεις (0,7 στὸν Πίνακα 3). Ἐνα πρόσθετο 56% τῆς μεταβολῆς πού παρουσιάστηκε στὴν διάρθρωση τοῦ ἴδιου μεγέθους μεταξὺ 1963 καὶ 1975, ἐντοπίζεται σὲ 2 ἄλλους κλάδους. Ἡ μείωσις τῆς σχετικῆς σπουδαιότητος τῆς Καπνοβιομηχανίας (Κλάδος 22) τὴν ὑποβίβασε ἀπὸ τὴν 3ῃ στὴ 13ῃ θέσῃ τῆς κατατάξεως, ἐνῶ ἡ τόνωσις τῆς δραστηριότητος τῶν βασικῶν μεταλλουργικῶν βιομηχανιῶν (ἰδίως τῆς παραγωγῆς ἀλουμινίου, πού οὐσιαστικὰ ἀναπτύχθηκε μετὰ τὸ 1963) προκάλεσε μετατόπισῃ τοῦ διψηφίου κλάδου 34 ἀπὸ τὴν 16ῃ, στὴν 5ῃ θέσῃ⁷.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι, στὸν βαθμὸ τουλάχιστον πού ἡ διαχρονικὴ μεταβολὴ στὴν διάρθρωση τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας ἢ καὶ κάθε ἄλλης βιομηχανίας, ἐκφράζεται ἀπὸ μεταβολές τὴν ἱεράρχησῃ τῶν δραστηριοτήτων ἀνάλογα μὲ τὴν σχετικὴ συμβολὴ τους στὰ διάφορα μεγέθη, ἢ μεταβολὴ αὐτῆ, γιὰ τὰ περισσότερα μεγέθη,

6. Ὁ διψήφιος 32 ἀπὸ 11ος στὴν σειρὰ κατατάξεως τὸ 1963 (μὲ 3% τῆς συνολικῆς Α.Α.Π.) μεταπήδησε σὲ 3ο τὸ 1975 (μὲ συμβολὴ στὸ ἴδιο μέγεθος: 8%). Στὴν ἴδια περίοδο, ἡ τοποθέτησί του στὶς κατατάξεις ἀνάλογα μὲ ἀριθμὸ καταστημάτων, ἀπασχόλησις καὶ, τὸ κυριώτερο, προστιθεμένη ἀξία, δὲν μεταβλήθηκε σχεδὸν καθόλου):

	1963	1975
Καταστήματα:	19ος	19ος
Ἀπασχόλησις:	20ος	20ος
Προστιθεμένη Ἀξία:	16ος	15ος

7. Ἡ συμβολὴ συγκεκριμένων κλαδικῶν ἐξελίξεων στὴν μεταβολὴ τῆς διαρθρώσεως τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος, πού ἐκφράζεται ἀπὸ τὸν «συντελεστὴ συσχετίσεως κατὰ τάξεις», ὑπολογίζεται ἀπὸ τὸν λόγὸ τοῦ α γιὰ τὸν συγκεκριμένο κλάδο, στὸ Σ_i^2 πού εἶναι καὶ τὸ μόνο οὐσιαστικὸ μεταβλητὸ στὸν τύπο ὑπολογισμοῦ τοῦ r (δεδομένου ὅτι $n=20$ καὶ σταθερό).

δέν ήταν καθόλου σημαντική. Για την περίπτωση της διαρθρώσεως με κριτήρια συνδυασμένα με την ακαθάριστη αξία παραγωγής, ή αναδιάρθρωση που φαινομενικά παρουσιάστηκε μεταξύ 1963-1975, ήταν, σχεδόν αποκλειστικά, έντοπισμένη σε 3 μόνο κλάδους, από τους οποίους στον ένα, μέρος της οφείλεται και σε καθαρά εξωτερικούς παράγοντες (αυξήσεις τιμής άργου πετρελαίου, πρώτης ύλης του κλάδου παραγωγής προϊόντων πετρελαίου).

IV. Διαχρονική ανάλυση των μεταβολών στην διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανικής δραστηριότητας. Άνάλυση κατά βασικές κατηγορίες δραστηριοτήτων

Ένω ή ανάλυση που προηγήθηκε δεν παρουσίασε ουσιαστικές μεταβολές στην ιεράρχηση των διαφόρων δραστηριοτήτων στην ελληνική βιομηχανία μεταξύ 1963 και 1975, οι διαφοροποιήσεις στους κλαδικούς ρυθμούς αναπτύξεως, που όπωσδήποτε δημιουργήθηκαν σαν αποτέλεσμα της βαθμιαίας εκβιομηχανοποίησης της οί κονομίας γενικότερα, της μεταστροφής μέρους της βιομηχανικής δραστηριότητας από την κάλυψη καταναλωτικών αναγκών, σε εξυπηρέτηση αναγκών σε ένδιάμεσα και κεφαλαιουχικά αγαθά (τονωμένο αυτό το τελευταίο τόσο από την υποστήριξη προσπαθειών για υποκατάσταση εισαγωγών, που στις κατηγορίες αυτές αγαθών παρουσιάζονται ιδιαίτερα αυξημένες, όσο και από την «παραγωγή» ζήτηση που άλλες βιομηχανικές επενδύσεις δημιουργούν), είχαν σαν αποτέλεσμα να συνεχιστεί ή βαθμιαία εξισσορόπηση μεταξύ παραγωγής κεφαλαιουχικών και καταναλωτικών προϊόντων, που από παλιά παρατηρείται στην ελληνική βιομηχανία.

Σε παλαιότερη μελέτη είχε υπολογιστεί ότι, με κριτήριο ήν προστιθεμένη αξία (σε τιμές συντελεστών παραγωγής και σε σταθερές τιμές), ο λόγος της παραγωγής καταναλωτικών αγαθών προς την παραγωγή ενδιάμεσων ή κεφαλαιουχικών αγαθών, είχε ακολουθήσει, μεταξύ 1938 και 1970, την εξής πορεία:

Έτος	Λόγος
1938	2,5
1950-52	2,6
1958-60	1,7
1961	1,5
1970	1,0

Η βαθμιαία αυτή εξισσορόπηση της βαρύτητας που αποδίδεται στις δύο αυτές κατηγορίες δραστηριοτήτων, έρμηνεύτηκε από την ίδια μελέτη, σαν ένδειξη του ότι ή ελληνική βιομηχανία έχει σαφώς αποκτήσει τα χαρακτηριστικά αναπτυσσόμενης, βιομηχανίας⁸.

Με την ίδια μεθοδολογία και με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 1, ή σχέση μετα-

8. Federation of Greek Industries/National Investment Bank for Industrial Development: *A Survey of the Greek Manufacturing Industry and its Performance* (Athens, 1972) Σελ. 19.

ξυ παραγωγής καταναλωτικῶν καὶ ἐνδιαμέσων/κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, φαίνεται δὲ συνεχίστηκε νὰ βελτιώνεται, σὲ σημεῖο πού τὸ 1975 οἱ δύο τελευταῖες κατηγορίες ἀγαθῶν παρουσιάζονται νὰ συγκεντρώνουν, ἀπὸ ἀπόψεως συμβολῆς στὴν συνολικὴ ἀκαθάριστη ἀξία παραγωγῆς καὶ τὴν προστιθεμένη ἀξία, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος. Ἀναλυτικώτερα, ὅπως φαίνεται στὸν Πίνακα 4, οἱ λόγοι μεγεθῶν πού ἀφοροῦν δραστηριότητες παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν πρὸς τὰ συνδυασμένα μεγέθη γιὰ τὶς ἄλλες 2 κατηγορίες ἀγαθῶν, διαμορφώθηκαν ὡς ἑξῆς:

Λόγοι μεγεθῶν κλάδων παραγωγῆς καταναλωτικῶν πρὸς
κλάδους ἐνδιαμέσων/κεφαλαιουχικῶν προϊόντων

Ἔτη	Καταστήματα	Ἀπασχόληση	Ἀκαθάριστη Ἀξία Παραγωγῆς	Προστιθεμένη Ἀξία
1963:	2,7	1,8	1,8	1,3
1968:	2,7	1,6	1,4	1,1
1973:	2,0	1,3	1,0	0,8
1975:	1,9	1,4	0,8	0,9

Ἄν καὶ τὸ γεγονός ὅτι οἱ παραπάνω λόγοι παρουσιάζονται σημαντικὰ χαμηλότεροι γιὰ τὴν ἀπασχόληση καὶ τὴν ἀκαθάριστη ἀξία παραγωγῆς ἀπ' ὅτι γιὰ τὸν ἀριθμὸ καταστημάτων (ὅπως ἐπίσης καὶ χαμηλότεροι γιὰ τὴν προστιθεμένη ἀξία ἀπ' ὅτι γιὰ τὴν ἀπασχόληση), συνδυάζεται καὶ μὲ τὶς σχέσεις μέσου μεγέθους καταστημάτων καὶ παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας στὶς κατηγορίες αὐτὲς δραστηριοτήτων, τὰ θέματα αὐτὰ δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν σ' αὐτὴ τὴν φάση.

Πρὶν ὁμως προχωρήσουμε συγκρίσεις τῆς διαρθρώσεως τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας πρὸς τὴν διάρθρωση τῶν βιομηχανιῶν ἄλλων κρατῶν-μελῶν τῆς Κοινότητος, θὰ πρέπει νὰ τονιστεῖ ὅτι τὸ κρίσιμο ἐρώτημα πού παραμένει, δὲν εἶναι κατὰ πόσο, ἀπὸ διαρθρωτικῆς ἀπόψεως, ἡ βιομηχανία τῆς χώρας παρουσιάζει ἢ ὄχι ὁμοιότητες μὲ ἐκεῖνες ἄλλων βιομηχανικῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν, ἀλλὰ κατὰ πόσο οἱ ὁμοιότητες αὐτὲς στηρίζονται σὲ ἀντίστοιχες ὁμοιότητες καὶ στοὺς δρους μὲ τοὺς ὁποίους τὰ προϊόντα παράγονται, δηλαδὴ στὴν παραγωγικότητα καὶ στὴν ἀναγωνιστικότητά τους. Διατυπώνεται, μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ὑπόθεση, ὅτι εἶναι δυνατό, στὴν περίπτωσι τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, νὰ προωθήθηκε, μέσα ἀπὸ τὶς πιέσεις τῆς διαρθρώσεως τῶν καταναλωτικῶν συνηθειῶν, πού ἐλεύθερα διαδίδονται ὑπερεθνικὰ καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ὑποκαταστάσεως εἰσαγωγῶν, μιὰ διάρθρωση βιομηχανίας πού, παρ' ὅλο ὅτι παρουσιάζει χαρακτηριστικὰ μιᾶς ἀναπτυγμένης βιομηχανίας, δὲν ὑποστηρίζεται οὔτε ἀπὸ τὴν γενικώτερη οἰκονομικὴ ὑποδομή, οὔτε ἀπὸ μεγέθη ἀγορᾶς πού νὰ ἐπιτρέπουν διατήρηση τῶν ἐπιδόσεών της, σὲ συνθήκες ἐλεύθερου ἀνταγωνισμοῦ μὲ ξένους παραγωγοὺς στὴν ἐγχώρια καὶ τὶς ξένες ἀγορές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Ποσοστιαία κατανομή μεγεθών ελληνικής βιομηχανίας μεταξύ κλάδων παραγωγής καταναλωτικών, ενδιάμεσων και κεφαλαιουχικών αγαθών

Τύπος παραγο- μένων αγαθών	Μεγέθη															
	Καταστήματα			'Απασχόληση			'Ακαθάρ. 'Αξία Παραγωγής			Προστιθέμενη 'Αξία						
	1963	1968	1973	1975	1963	1968	1973	1975	1963	1968	1973	1975				
Καταναλωτικά ¹	73,2	73,0	66,2	66,1	64,2	61,7	57,1	57,5	64,4	58,1	50,8	47,4	55,9	52,1	45,0	47,5
'Ενδιάμεσα ²	3,5	3,6	4,5	4,6	8,9	10,3	10,8	10,7	14,3	17,3	18,3	23,7	16,0	17,7	19,2	68,4
Κεφαλαιουχικά ³	23,3	23,4	29,3	29,3	26,9	28,0	32,1	31,8	21,3	24,6	30,9	28,9	28,1	30,2	35,8	34,1

1. Περιλαμβάνουν κλάδους 20-26, 29 και 39.

2. Περιλαμβάνουν Κλάδους 27, 28, 30-32.

3. Περιλαμβάνουν Κλάδους 33-38.

Πηγή: 'Επεξεργασία Πίνακα 1.

V. Συγκριτική ανάλυση τῆς διαρθρώσεως τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας καὶ τῶν βιομηχανιῶν ἄλλων κρατῶν-μελῶν τῆς Ε.Ο.Κ.

Σὲ ἀντιστοιχία μὲ τὸν Πίνακα 1, οἱ παρακάτω Πίνακες 5 ἕως 8 παρουσιάζουν τὴν διάρθρωση τῆς δραστηριότητος γιὰ τὶς βιομηχανίες τῶν τεσσάρων κρατῶν μὲ τὶς ὁποῖες ἡ ἑλληνικὴ διάρθρωση πρόκειται νὰ συγκριθεῖ.

Οἱ διαρθρώσεις τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος παρουσιάζονται σὲ τρέχουσες μόνο τιμές (μὰ καὶ δὲν μᾶς ἦταν δυνατό νὰ ἀποπληθωρίσουμε τὰ μεγέθη ποῦ ἐκφράζουν

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Διάρθρωση δραστηριότητος τῆς ἀγγλικῆς βιομηχανίας
Ποσοστιαία κατανομή καταστημάτων, ἀπασχολήσεως, ἀκαθάριστης ἀξίας παραγωγῆς καὶ προστιθεμένης ἀξίας

Κλάδοι	Καταστήματα		Ἀπασχόληση			Ἀκαθάριστη Ἀξία Παραγωγῆς			Προστιθεμένη Ἀξία		
	1968	1973	1963	1968	1973	1963	1968	1973	1963	1968	1973
20	5,7	5,6	7,3	7,9	8,0	10,7	11,6	11,9	3,7	7,9	8,6
21	1,2	0,9	1,8	1,7	1,7	4,2	3,1	3,1	3,2	3,1	3,5
22	0,1	*	0,5	0,5	0,5	4,4	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1
23	7,2	6,1	9,1	8,2	7,4	7,2	6,6	5,8	6,5	6,1	5,6
24	8,2	8,1	6,3	5,7	5,8	3,2	2,9	2,8	3,6	3,2	3,1
25	5,3	5,5	1,5	1,6	1,7	1,2	1,5	2,4	1,3	1,4	2,1
26	4,1	4,4	1,6	1,5	1,6	1,0	1,1	1,3	1,3	1,4	1,6
27	1,8	2,0	2,8	3,0	3,1	2,9	3,0	3,1	2,9	3,0	3,1
28	9,5	9,5	4,5	4,5	4,5	3,3	3,4	3,5	4,9	4,9	5,2
29	1,6	1,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4
30	2,8	3,2	2,4	2,8	3,1	1,9	2,4	2,6	2,3	2,8	3,0
31	3,3	3,2	5,6	5,6	5,6	8,4	9,2	9,9	9,9	9,6	9,9
32	0,3	0,3	0,6	0,5	0,5	2,8	3,2	3,1	1,1	1,2	1,1
33	5,7	5,3	4,1	4,0	4,0	3,0	3,1	3,3	4,1	4,0	4,6
34	3,5	3,2	7,3	7,3	7,0	9,7	9,8	9,0	8,1	7,3	6,9
35	11,5	12,8	7,1	7,5	7,7	5,6	6,3	6,3	6,5	7,0	6,9
36	14,3	14,5	11,2	11,9	11,6	8,3	9,6	9,7	11,2	12,0	11,0
37	4,3	4,3	9,3	9,4	9,7	6,5	7,2	7,3	8,4	8,7	8,2
38	4,2	4,0	12,6	12,1	12,1	11,9	11,4	10,4	12,7	11,6	11,0
39	5,4	5,4	3,3	3,7	3,8	3,2	2,9	2,9	2,8	3,3	3,1
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Λιγώτερο ἀπὸ 0,1%

Πηγές: UNITED NATIONS: *The Growth of World Industry*, Τόμος I (Ἔκδοση 1973) καὶ *Year-book of Industrial Statistics*, Τόμος I (Ἔκδοση 1974).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Διάρθρωση δραστηριότητας της βελγικής βιομηχανίας
Ποσοστιαία κατανομή καταστημάτων άπασχολήσεως και προστιθεμένης αξίας

Κλάδοι και Ομάδες Κλάδων	Καταστήματα			Άπασχόληση			Προστιθεμένη Άξια		
	1963	1968	1972	1963	1968	1972	1963	1968	1972
20, 21	23,2	22,6	24,8	14,4	13,9	13,1	18,2	18,2	17,1
22	0,3	0,3	0,2	0,7	0,8	0,7	0,7	0,8	0,7
23	6,9	5,9	4,8	12,7	11,2	10,0	9,8	8,4	7,5
24, 29, 302, 39	21,8	19,9	17,8	13,6	13,8	14,0	7,8	7,8	8,6
25, 26	9,4	8,9	7,8	5,5	5,7	5,7	4,6	5,3	5,3
27	1,0	1,1	0,9	2,2	2,2	2,2	2,4	2,5	2,3
28	5,4	5,8	6,4	3,2	3,6	3,7	3,4	3,5	3,2
301, 31, 32	2,5	2,5	2,6	6,8	7,2	7,4	9,2	9,6	4,8
33	3,8	3,7	3,1	6,2	5,9	5,3	6,1	5,7	5,2
34, 38	25,8	29,4	31,6	34,7	35,6	37,8	37,8	38,3	38,4
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Πηγή: Βλέπε Πίνακα 5.

αξίες παραγωγής) και για τρία από τα έτη (1963, 1968, 1973) για τα όποια ή διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας ήδη αναλύθηκε⁹.

Η έρευνα στο τμήμα αυτό αφορά: πρώτο στον έλεγχο του κατά πόσο ή διάρθρωση της βιομηχανικής δραστηριότητας κάθε μιάς από τις χώρες αυτές παρουσιάζει στατιστικά σημαντικές διαφορές από την αντίστοιχη της ελληνικής βιομηχανίας (μαζί με προσπάθειες έντοπισμού των δραστηριοτήτων που κυρίως συμβάλλουν στις διαφοροποιήσεις), και δεύτερο σε μια περισσότερο περιληπτική ανάλυση της διαρθρώσεως κατά βασικές κατηγορίες δραστηριοτήτων (παραγωγή καταναλωτικών-ένδιαμέσων και κεφαλαιουχικών αγαθών), που προσφέρει ορισμένες ένδειξεις για το επίπεδο εκβιομηχανοποίησης μιάς οικονομίας.

Τα αποτελέσματα που αναμένεται να προκύψουν από την ανάλυση της πρώτης μορφής είναι ότι:

- ι) Γενικά, ή διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας θα πρέπει να παρουσιάζει περισσότερες ομοιότητες με την διάρθρωση των βιομηχανιών των χωρών με ανάλογη προϊστορία βιομηχανικής ανάπτυξεως (Δανία, Ίρλανδία), παρά με εκείνη των «παραδοσιακά» βιομηχανικών χωρών.
- ιι) Οί διαρθρωτικές διαφορές στην σύγκριση με την δεύτερη κατηγορία χωρών (Αγγλία, Βέλγιο), θα πρέπει να εμφανίζουν την σχετικά αυξημένη βαρύτητα που

9. Στις περιπτώσεις του Βελγίου, της Δανίας και της Ίρλανδίας, το τελευταίο έτος για το όποιο υπήρχαν κατάλληλα στοιχεία ήταν το 1972. Το έτος αυτό θεωρήθηκε ότι αντιστοιχεί και είναι συγκρίσιμο με το 1973 για το όποιο διαθέτουμε και ελληνικά στοιχεία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Διάρθρωση δραστηριότητας της βιομηχανίας της Δανίας
Ποσοστιαία κατανομή καταστημάτων απασχολήσεως, ακαθάριστης αξίας παραγωγής και προστιθεμένης αξίας

Κλάδοι	Καταστήματα		Απασχόληση		Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής		Προστιθεμένη Αξία	
	1968	1972	1968	1972	1968	1972	1968	1972
20	10,7	10,8	12,9	13,4	27,3	26,3	14,8	14,9
21	1,3	1,2	2,9	3,0	2,7	2,9	4,1	4,2
22	0,4	0,3	1,7	1,2	1,5	1,1	1,7	1,2
23	6,5	6,4	5,9	5,3	4,6	4,3	4,7	4,5
24	8,6	8,3	5,8	5,4	3,3	3,0	3,7	3,3
25	5,4	4,9	3,0	2,7	2,2	2,3	2,5	2,4
26	6,9	6,6	3,2	3,3	2,2	2,3	2,7	2,8
27	2,5	2,0	2,8	2,4	2,7	2,4	2,8	2,5
28	8,5	9,3	6,9	7,0	5,0	4,9	7,5	7,5
29	1,1	0,9	0,6	0,5	0,5	0,4	0,5	0,4
30	3,0	3,5	2,6	2,9	2,1	2,1	2,5	2,5
31	3,8	4,2	5,0	5,3	7,0	6,5	8,5	7,5
32	1,7	1,4	0,6	0,5	3,7	3,7	1,8	1,4
33	7,5	8,1	5,9	6,6	4,6	5,9	6,9	8,3
34	1,3	1,3	1,9	2,0	2,5	2,1	1,9	1,9
35	10,6	9,8	7,7	7,8	5,6	6,2	6,6	7,0
36	10,3	11,1	11,6	12,6	8,8	10,0	10,8	12,0
37	2,9	2,6	7,6	6,7	5,6	5,3	6,7	6,0
38	3,2	3,4	8,6	8,2	6,2	6,5	6,7	6,8
39	3,8	3,6	2,7	3,2	1,9	2,1	2,6	2,9
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Πηγή: Βλέπε Πίνακα 5.

ορισμένοι κλάδοι της «ελαφριάς» βιομηχανίας (π.χ. καπνοβιομηχανία, ύποδημα-τοποία, βιομηχανία ξύλου κ.λπ.) διατηρούν στην ελληνική βιομηχανία, σε αντί-θεση με κλάδους της «βαρειάς» βιομηχανίας (κυρίως παραγωγή μηχανημάτων, μεταφορικών μέσων, βασικές μεταλλουργίες κ.λπ.), των οποίων ή σχετική ανά-πτυξη στις χώρες αυτές προηγείται της αντίστοιχης των ελληνικών κλάδων.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσεως (οί συντελεστές συσχετίσεως κατά τάξεις και οί κριτικές τιμές για τόν έλεγχο της σημαντικότητάς τους) παρουσιάζονται στα τέσ-σερα τμήματα (Α έως Δ) του Πίνακα 9. Η γενική έντύπωση που σχηματίζεται είναι ότι τó πρώτο από τά αναμενόμενα αποτελέσματα επαληθεύεται στην περίπτωση της συγκρίσεως Έλλάδος/Ίρλανδίας (για όλα τά μεγέθη οί σ.σ. παίρνουν τιμές μεταξύ 0,7 και 0,8 και είναι στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδο 1%). Στην περίπτωση Έλλά-δος/Δανίας, ένω για τά καταστήματα και τήν απασχόληση ή διάρθρωση τών βιομη-

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Διάρθρωση δραστηριότητας της βιομηχανίας της Ήρλανδίας
Ποσοστιαία κατανομή καταστημάτων, απασχολήσεως, ακαθάριστης αξίας, παραγωγής και προστιθέμενης αξίας

Κλάδοι και ομάδες κλάδων	Καταστήματα			Απασχόληση			Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής			Προστιθέμενη Αξία		
	1963	1968	1972	1963	1968	1972	1963	1968	1972	1963	1968	1972
	20	31,2	24,5	26,6	23,9	22,5	21,7	35,7	35,2	36,5	22,7	21,7
21	4,2	3,6	2,9	4,6	4,4	3,8	9,5	3,9	4,1	9,8	7,8	7,5
22	0,3	0,3	0,2	1,3	1,3	1,1	8,2	7,1	5,1	2,6	2,2	2,1
23	6,5	7,2	7,2	13,1	13,1	11,4	9,0	8,3	7,5	10,2	10,7	9,0
24	11,6	11,1	10,6	12,8	12,3	11,2	5,4	4,8	4,4	8,0	6,8	5,9
25	5,1	4,7	4,3	2,1	2,0	2,0	1,2	1,2	1,3	1,7	1,6	1,5
26	5,2	5,1	5,0	2,4	2,2	2,1	1,1	1,0	1,0	1,7	1,5	1,4
27	1,7	1,8	1,7	3,1	2,9	2,9	2,5	2,4	2,4	3,1	2,9	2,8
28	5,6	6,7	8,3	5,6	5,5	5,6	2,9	2,8	3,0	5,7	5,2	5,6
29	1,7	1,6	1,3	1,4	1,3	1,1	1,5	1,1	1,2	1,6	1,1	1,1
30, 32, 39	5,7	6,1	6,9	4,1	5,0	6,2	5,8	6,9	7,1	6,0	6,7	8,2
31	4,5	4,7	4,2	3,5	4,0	4,3	4,4	5,8	5,9	5,3	7,9	7,5
33	3,9	4,3	4,7	4,1	4,6	5,6	2,7	3,4	4,3	5,0	5,5	7,1
34, 35	5,6	6,0	7,9	5,9	6,0	7,0	3,8	4,5	4,7	5,3	5,7	5,6
36	2,0	2,0	2,3	1,5	1,3	1,9	1,2	1,0	1,5	1,3	1,4	1,7
37	2,2	2,3	2,7	4,2	5,2	5,3	3,1	4,2	3,9	3,7	5,4	4,9
38	3,0	3,0	3,2	6,4	6,4	6,8	7,0	6,4	6,1	6,3	5,9	5,4
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Πηγή: Βλέπε Πίνακα 5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Συγκριτική ανάλυση διαρθρώσεως βιομηχανικής δραστηριότητας (Έλλάς, Άγγλία, Βέλγιο, Δανία και Ίρλανδία, συντελεστές συσχετίσεως κατά τάξεις)

Α. ΕΛΛΑΣ, ΑΓΓΛΙΑ, 20 ΚΛΑΔΟΙ

Μεγέθη

Έτη	Καταστήματα	Άπασχόληση	Άκαθάριστη Άξια Παραγωγής	Προστιθεμένη Άξια
1968	0,648* (3,612)	0,526** (2,627)	0,372 (1,698)	0,512** (2,554)
1973	0,684* (3,980)	0,578 (3,001)	0,636* (3,498)	0,645* (3,583)

Β. ΕΛΛΑΣ, ΒΕΛΓΙΟ, 10 ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

1963	0,927* (7,00)	0,903* (5,945)	:	0,952* (8,728)
1968	0,927* (7,00)	0,939* (7,750)	:	0,927* (7,010)
1973	0,915* (6,423)	0,952* (8,748)	:	0,952* (8,748)

Γ. ΕΛΛΑΣ, ΔΑΝΙΑ, 20 ΚΛΑΔΟΙ

1968	0,753* (4,551)	0,777* (5,245)	0,420*** (1,961)	0,537** (2,700)
1973	0,677* (3,899)	0,750* (4,806)	0,522** (2,596)	0,484** (2,348)

Δ. ΕΛΛΑΣ, ΙΡΛΑΝΔΙΑ, 17 ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

1963	0,691* (3,704)	0,623* (3,081)	0,838* (5,953)	0,746* (4,343)
1968	0,667* (3,464)	0,745* (4,327)	0,797* (5,104)	0,773* (4,724)
1973	0,694* (3,730)	0,806* (5,281)	0,819* (5,520)	0,809* (5,327)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Ένδειξεις σημαντικότητας συντελεστών συσχετίσεως κατά τάξεις:

* Στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 1%

** Στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 5%

*** Στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 10%

2. Κριτικές τιμές t για έλεγχο στατιστικής σημαντικότητας συντελεστών:

	Έπίπεδο 1%	Έπίπεδο 5%	Έπίπεδο 10%
Για τμήματα Α και Γ ($n = 20$)	2,845	2,086	1,725
Για τμήμα Β ($n = 10$)	3,196	2,228	1,810
Για τμήμα Δ ($n = 17$)	2,898	2,119	1,740

χανιών τών δύο χωρῶν, ὅπωςδήποτε δὲν θεωρεῖται ὅτι διαφέρει, στήν περίπτωση τῆς Ἀκαθάριστης Ἀξίας Παραγωγῆς καί τῆς Προστιθεμένης Ἀξίας, οἱ συντελεστῆς παρουσιάζονται σχετικὰ χαμηλοὶ (διατηρώντας ὡστόσο τήν σημαντικότητά τους σέ ἐπίπεδο 5%). Ἐλεγχος τῶν πηγῶν αὐτῆς τῆς φαινομενικῆς διαφορᾶς στήν διάρθρωση ἀποκαλύπτει ὅτι, ἓνα τμήμα γύρω στά 50-65% (ἀνάλογα μέ ἔτος καί μέγεθος) τῆς φαινομενικῆς διαφορᾶς ἐντοπίζεται σέ ὀρισμένες ἀπό τίς ἴδιες κλαδικές ἐξελίξεις πού ἠωρίτερα ἐξήγησαν καί τήν φαινομενική μεταβολή τῆς διάρθρωσεως τῆς ἑλληνικῆς Α.Α.Π. μεταξύ 1963 καί 1975¹⁰. Εἰδικώτερα, τὸ τμήμα αὐτὸ ἀποδίδεται στήν μετατόπιση τῶν ἑλληνικῶν καπνοβιομηχανιῶν ἀπὸ τήν 7η στήν 14η θέση, μεταξύ 1968 καί 1973 (ἐνῶ ὁ ἀντίστοιχος κλάδος στή Δανία διατηρήθηκε σταθερὰ στήν 19η θέση), στή μετατόπιση τοῦ ἑλληνικοῦ κλάδου 34, ἀπὸ τήν 10η στήν 3η θέση (ἐνῶ ὁ ἀντίστοιχος δανικὸς ὑποβιβάστηκε ἀπὸ τήν 14η στήν 16η) καί, τελικά, στήν παρουσία στήν Δανική βιομηχανία ἑνὸς ἰδιαίτερα ἀναπτυγμένου κλάδου κατασκευῆς μηχανημάτων (πού παρουσιάζεται μάλιστα νὰ καταλαμβάνει, γιά ὅλα σχεδὸν τὰ μεγέθη, τήν δευτέρη, μετὰ τήν βιομηχανία τροφίμων, θέση στήν συνολική βιομηχανική δραστηριότητα τῆς χώρας αὐτῆς).

Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἐντονες ὁμοιότητες, οἱ ἐντονότερες μάλιστα μεταξύ ὄλων τῶν συγκρίσεων, παρουσιάζονται στίς διάρθρωσεις τῆς ἑλληνικῆς καί τῆς βελγικῆς βιομηχανίας. Καί αὐτὸ δὲν ἀμβλύνεται ἀπὸ τήν ὁμαδοποίηση τῶν κλάδων πού ἦταν ἀναγκαῖα γιά τήν σύγκριση, δεδομένου ὅτι οἱ ὁμαδοποιήσεις σέ καμμιά περίπτωση δὲν ἐμπλέκουν κλάδους τῆς βαρεῖας καί τῆς ἐλαφρῆς βιομηχανίας¹¹.

Τέλος, στήν περίπτωση τῆς συγκρίσεως τῆς ἑλληνικῆς διάρθρωσεως πρὸς τήν διάρθρωση τῆς ἀγγλικῆς βιομηχανίας, ἐμφανίζονται, ὅπως ἄλλωστε περιμέναμε, οἱ λιγώτερο σημαντικὲς ἐκτιμήσεις συντελεστῶν συσχετίσεως. Ἰδιαίτερα γιά τὸ 1968, οἱ διάρθρωσεις μέ κριτήριον τὴν ἀκαθάριστη ἀξία παραγωγῆς παρουσιάζονται χωρὶς καμμιά φανερὴ ὁμοιότητα (συντελεστῆς συσχετίσεως ὄχι σημαντικὰ διάφορος τοῦ μηδενός), ἐνῶ, γιά τὸν ἴδιο χρόνο, οἱ διάρθρωσεις, μέ κριτήριον τὴν ἀπασχόληση ἢ τὴν προστιθεμένη ἀξία, χαρακτηρίζονται ἀπὸ σχετικὰ χαμηλὲς τιμὲς συντελεστῶν συσχετίσεως. Παρατηροῦμε ἐπίσης ὅτι οἱ ὁμοιότητες ἀυξάνονται τὸ 1973. Τὴν ἐξήγηση τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἐπιχειροῦμε στὸν Πίνακα 10.

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ Πίνακα προκύπτει:

ι) Ὅτι καί σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση, τὰ αἷτια τῆς φαινομενικῆς διαφοροποιήσεως

10. Ἡ συμβολὴ στήν φαινομενική μεταβολή τῆς διάρθρωσεως, ὑπολογίζεται καί πάλι μέ τὸν τύπο:

$$\frac{d_{22}^2 + d_{34}^2 + d_{56}^2}{\sum d_i^2}$$

ὅπου οἱ δείκτες παρουσιάζουν τοὺς κωδικούς τῶν βιομηχανικῶν κλάδων.

11. Εἰδικὰ γιά τὸ Βέλγιο δὲν ὑπῆρξαν διαθέσιμα στοιχεῖα γιά ὑπολογισμό τῆς διάρθρωσεως ἀναλόγως ἀκαθάριστης ἀξίας παραγωγῆς καί ἔτσι οἱ συγκρίσεις περιορίστηκαν στά τρία ἄλλα μεγέθη (καταστήματα, ἀπασχόληση, προστιθεμένη ἀξία).

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Ανάλυση τών φαινομενικών διαφορών στην διάρθρωση τής ελληνικής και τής αγγλικής βιομηχανίας.

		Δείκτες Κατατάξεως					
		1968		1973		1973	
		Ακαθάριστη Άξια Παραγωγής				Προστιθέμενη Άξια	
Διηρήφιοι Κλάδοι		Έλλας	Άγγλια	Έλλας	Άγγλια	Έλλας	Άγγλια
22		7	19	14	19	10	19
24		4	14	9	15	4	12
36		18	4	15	4	16	1
38		14	2	11	2	9	2
$(d_{22}^i + d_{24}^i + d_{36}^i + d_{38}^i)$		70%		55%		65%	
Σd ²						45%	
B. Απασχόληση		Δείκτες Κατατάξεως					
		1968		1973		1973	
Διηρήφιοι Κλάδοι		Έλλας	Άγγλια	Έλλας	Άγγλια	Έλλας	Άγγλια
25		7	16	16	16	7	16
26		8	17	17	17	8	4
34		19	7	7	7	18	7
36		4	2	2	2	11	2
$(d_{25}^i + d_{26}^i + d_{34}^i + d_{36}^i)$		61%		65%		65%	
Σd ²						65%	

Πηγή: Πίνακες 1 και 5.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Ποσοστιαία κατανομή βιομηχανικών μεγεθών κρατών-μελών Ε.Ο.Κ. μεταξύ κλάδων παραγωγής καταναλωτικών, ενδιάμεσων και κεφαλαιουχικών αγαθών

Τύπος αγαθών	Καταστήματα			Απασχόληση			Ακαθ. Άξια Παρ.			Προσθθ. Άξια		
	1968	1973	1963	1968	1973	1963	1968	1973	1963	1968	1973	
Καταναλωτικά	38,8	37,7	32,1	31,4	31,1	35,7	31,4	31,8	27,9	27,8	29,1	
Ενδιάμεσα	17,7	18,2	15,9	16,4	16,8	19,3	21,2	22,2	21,1	21,5	22,3	
Κεφαλαιουχικά	43,5	44,1	52,0	52,2	52,1	45,0	47,4	46,0	51,0	50,6	48,6	

Τύπος αγαθών	Καταστήματα			Απασχόληση			Προσθθβμένη Άξια		
	1963	1968	1972	1963	1968	1972	1963	1968	1972
Καταναλωτικά ¹	61,6	57,6	55,4	46,9	45,4	43,5	41,1	49,5	39,2
Ενδιάμεσα ²	8,8	9,3	9,4	12,2	13,1	13,4	15,0	15,5	17,2
Κεφαλαιουχικά	29,6	33,1	34,7	40,9	41,5	43,1	43,9	44,0	43,6

Τύπος αγαθών	Καταστήματα		Απασχόληση		Ακαθ. Άξια Παρ.		Προσθθβμένη άξια	
	1968	1972	1968	1972	1968	1972	1968	1972
Καταναλωτικά	44,7	43,0	38,8	38,0	46,2	44,7	37,3	36,6
Ενδιάμεσα	19,5	20,5	17,9	18,1	20,5	19,3	23,1	21,4
Κεφαλαιουχικά	35,8	36,5	43,3	43,9	33,3	36,0	39,6	42,0

Τύπος αγαθών	Καταστήματα			Απασχόληση			Ακαθ. Άξια Παρ.			Προσθθ. Άξια		
	1963	1968	1972	1963	1968	1972	1963	1968	1972	1963	1968	1972
Καταναλωτικά ¹	65,8	63,1	58,1	61,6	59,4	54,4	66,6	62,6	61,1	58,3	53,4	51,2
Ενδιάμεσα ²	17,5	19,3	21,1	16,3	17,1	19,0	15,6	17,9	18,4	20,1	22,7	24,1
Κεφαλαιουχικά	16,7	17,6	20,8	22,1	23,5	26,6	17,8	19,5	20,5	21,6	23,9	24,7

Παρατηρήσεις:

1. Περιλαμβάνεται και μέρος του κλάδου 30 (ό τριτηψφος 302)
2. Δεν περιλαμβάνεται ό 302
3. Δεν περιλαμβάνεται ό διτηψφος 39
4. Περιλαμβάνεται και ό 39

Πηγή: Πίνακες 5-8.

- των διαρθρώσεων, είναι σχετικά έντοπισμένα σε ένα πολύ μικρό αριθμό κλάδων.
- ii) Ότι η αύξηση των όμοιοτήτων στις διαρθρώσεις μεταξύ 1968 και 1973, οφείλονται κυρίως σε αναδιαρθρώσεις της ίδιας της ελληνικής βιομηχανικής δραστηριότητας. Η κάμψη της σπουδαιότητας των κλάδων της ελληνικής ελαφράς βιομηχανίας π.χ. Κλάδοι: 22, 24 και αντίστοιχα ο ταχύς ρυθμός ανάπτυξεως των διψηφίων 36 και 38, προκάλεσε βαθμιαία προσέγγιση των διαρθρώσεων, δεδομένου ότι, στην ίδια περίοδο, η διάρθρωση της αγγλικής βιομηχανίας (γι' αυτούς τουλάχιστο τους κλάδους) δεν μεταβλήθηκε.
- iii) Ότι οι αναδιαρθρώσεις παρουσιάζονται έντονότερες στα μεγέθη που εκφράζονται σε δρους αξίας, παρά στην απασχόληση (γεγονός που έχει κάποια σχέση και με σχετικές μεταβολές στην παραγωγικότητα της εργασίας εκφρασμένη σε τρέχουσες τιμές).

Η προοδευτική προσέγγιση της διαρθρώσεως της ελληνικής βιομηχανικής δραστηριότητας προς τις διαρθρώσεις των κρατών-μελών της Ε.Ο.Κ., με τα όποια την συγκρίνουμε, φαίνεται καθαρά και από την ανάλυση της δραστηριότητας κατά βασικές κατηγορίες παραγομένων αγαθών.

Σε αντίστοιχία με τον Πίνακα 4, ο Πίνακας 11 παρουσιάζει, για τα τέσσερα κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ., την κατανομή της δραστηριότητας σε παραγωγή καταναλωτικών, ενδιάμεσων και κεφαλαιουχικών αγαθών.

Οι λόγοι ακαθάριστης αξίας παραγωγής της πρώτης κατηγορίας αγαθών προς την παραγωγή των άλλων δύο κατηγοριών παρουσιάζουν, πολύ ανάγλυφα, τις διαφορές στο επίπεδο ανάπτυξεως της κάθε βιομηχανίας και, με κάποιο τρόπο, τεκμηριώνουν και τον διαχωρισμό, που νωρίτερα υιοθετήσαμε, των «παραδοσιακά βιομηχανικά αναπτυγμένων» χωρών από τις «νέο-βιομηχανικές» χώρες.

Αναλυτικά, η διαχρονική διαμόρφωση των λόγων αυτών, για τα διάφορα μεγέθη, παρουσιάζεται στον Πίνακα 12 (επαναλαμβάνονται και οι αντίστοιχοι ελληνικοί λόγοι για διευκόλυνση των συγκρίσεων).

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Λόγοι μεγεθών βιομηχανικών κλάδων παραγωγής καταναλωτικών προς κλάδους ενδιάμεσων και κεφαλαιουχικών προϊόντων

Χώρες	Καταστήματα			Απασχόληση			Ακαθαρ. Αξία Παραγωγής			Προστιθεμένη Αξία		
	1963	1968	1973 ¹	1963	1968	1973 ¹	1963	1968	1973 ¹	1963	1968	1973 ¹
Αγγλία	:	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
Βέλγιο	1,6	1,4	1,2	0,9	0,8	0,8	:	:	:	0,7	0,7	0,6
Δανία	:	0,8	0,8	:	0,6	0,6	:	0,9	0,8	:	0,6	0,6
Ίρλανδία	1,9	1,7	1,4	1,6	1,5	1,2	2,0	1,7	1,6	1,4	1,2	1,1
Ελλάς	2,7	2,7	2,0	1,8	1,6	1,3	1,8	1,4	1,0	1,3	1,1	0,8

1. Για Βέλγιο, Δανία και Ίρλανδία: 1972

Πηγή: Πίνακες 1 και 11.

VI. Συμπεράσματα τής ανάλυσεως

Σάν βασικά συμπεράσματα από την ανάλυση που παρουσιάστηκε στο άρθρο αυτό, θα μπορούσαν να προβληθούν τα εξής:

α) Σέ ὄλη τή διάρκεια τής περιόδου που ἐξετάσαμε (1963-1975), που οὐσιαστικά συμπίπτει καί με τήν περίοδο γρήγορης ἀναπτύξεως τής ἑλληνικῆς βιομηχανίας μετά τήν Σύνδεση με τήν ΕΟΚ, συνεχίστηκε ἡ τάση, που καί ἀπό προηγούμενες μελέτες εἶχε διαπιστωθεῖ, γιά σταδιακή ἐξισσορόπηση τής βαρῦτητας που ἀποδίδεται στήν παραγωγή καταναλωτικῶν, σέ σχέση με ἐνδιάμεσα/κεφαλαιουχικά προϊόντα.

β) Παρά τήν διαρθρωτική ἐξέλιξη που σημειώθηκε παραπάνω, ἡ βασική «διάρθρωση» τής ἑλληνικῆς βιομηχανίας (ὅπως περιγράφηκε ἀπό τήν ποσοστιαία συμμετοχή κάθε δισηφίου κλάδου τῆς σέ διάφορα συνολικά βιομηχανικά μεγέθη), δέν μεταβλήθηκε οὐσιαστικά. Οἱ κάποιες «φαινομενικές» ἀναδιρθώσεις που παρουσιάστηκαν γιά ὀρισμένα μεγέθη, εἶχαν αἷτια καθαρά ἐντοπισμένα σέ εἰδικές περιπτώσεις κλάδων (ὅπως π.χ. ἡ καπνοβιομηχανία, ἡ παραγωγή προϊόντων πετρελαίου καί ἡ βασική μεταλλουργία), που στήν διάρκεια τής περιόδου που ἐρευνήθηκε καί γιά ἀνεξάρτητους ὁ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο λόγους, μείωσαν ἢ αὐξήσαν αἰσθητά τήν συμμετοχή τους στήν συνολική βιομηχανική παραγωγή.

γ) Ἀνάλογα με τὰ παραπάνω δύο συμπεράσματα προέκυψαν καί ἀπό τήν ἐξέταση τῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν που τυχόν παρουσιάστηκαν σέ βιομηχανίες ἄλλων χωρῶν (συγκεκριμένα τεσσάρων ἀπό τούς ἐταίρους τής ΕΟΚ: Ἀγγλία, Βέλγιο, Δανία καί Ἴρλανδία). Συνδυασμένες αὐτές οἱ παρατηρήσεις με τίς ἀντίστοιχες γιά τήν Ἑλλάδα, ἀποδεικνύουν τήν ὀρθότητα τοῦ βασικοῦ ἐπιχειρήματος δι, ἐκτός ἀπροόπτου, ριζικές διαρθρωτικές ἐξελίξεις τοῦ βιομηχανικοῦ τομέα, στόν βαθμό που βασιζονται σέ ἀντίστοιχες ἀναδιρθώσεις ἐλεύθερα διαμορφωμένης προσφορᾶς καί ζητήσεως γιά βιομηχανικά προϊόντα, εἶναι δυνατό νά πραγματοποιηθοῦν μακροχρόνια μόνο.

δ) Ὡστόσο, σάν τὸ πιό ἐνδιαφέρον ἀπό τὰ συμπεράσματα τής ανάλυσεως μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ αὐτὸ που ἀναφέρεται στίς «ὁμοιότητες» που παρατηρήθηκαν μεταξύ τής διαρθρώσεως τής ἑλληνικῆς βιομηχανίας καί ἐκείνης τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἡ ὑπόθεση δι δέν θά ἔπρεπε λογικά νά παρατηρηθεῖ, στήν περίπτωση τής Ἑλλάδος, ιδιαίτερη συγγένεια με τήν βιομηχανική διάρθρωση χωρῶν ὅπως ἡ Ἀγγλία καί τὸ Βέλγιο, (χωρῶν δηλαδή με διαφορετικό, σέ σχέση με τήν Ἑλλάδα, παρελθόν βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως) καί δι οἱ ὁμοιότητες θά ἦσαν ἐντονότερες με τίς εὐρωπαϊκές-νεοβιομηχανικές» χώρες (π.χ. Δανία, Ἴρλανδία), ἐπαληθεύτηκε ἀπόλυτα στο δευτερό της σκέλος. Ἐπιπλέον ὁμως, ἰδίως στίς συγκρίσεις με τὸ Βέλγιο, ἡ ἑλληνική βιομηχανική διάρθρωση δέν φάνηκε νά διαφέρει σημαντικά. Τὸ κατά πόσο τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ ὑποστηρίζονται καί ἀπό ἀντίστοιχες ὁμοιότητες στοὺς ὄρους κάτω ἀπὸ τούς ὁποίους κάθε βιομηχανικός κλάδος τῶν χωρῶν αὐτῶν καί ὁ ἀντίστοιχος ἑλληνικός λειτουργοῦν (μέγεθος ἀγορᾶς, ὄγκος παραγωγῆς, ἐπίπεδο τεχνολογίας, ποιότητα ὀργανώσεως κ.λπ.), δέν ἐρευνήθηκε στήν φάση αὐτή.

Ἐάν ὁμως ἡ ἀπάντηση στό τελευταῖο αὐτό ἐρώτημα εἶναι ἀρνητική (οἱ ἐνδείξεις τοῦλάχιστο πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση συγκλίνουν), τότε θά πρέπει νά συμπεράνουμε ὅτι ἡ ἑλληνική βιομηχανική παραγωγή καί ἡ διαχρονικά διαμορφωμένη διάρθρωσή της, σέ περιορισμένο μόνο βαθμὸ μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ ὅτι βασίζονται σέ «πραγματικά συγκριτικά πλεονεκτήματα». Ἀντίθετα θά πρέπει νά τῆς ἀποδοθεῖ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς «ἐξαρτήσεως» ἀπὸ τὴν διάρθρωση τῆς ζήτησεως κυρίως, πού συμπληρωμένη ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ἐκδηλωμένης κρατικῆς πολιτικῆς ὑποκαταστάσεως εἰσαγωγῶν καί προστασίας τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, κατέληξε σέ ἀνάλογη διάρθρωση παραγωγῆς καί προσφορᾶς. Τέλος, σάν βασικὸ μῦνημα γιὰ ἀνάγκη ἔρευνας στὴν ἴδια περιοχὴ, ἡ ἀνάλυση φαίνεται νά προωθεῖ τὴν ἐξέταση τοῦ κατὰ πόσο ἡ πλήρης ἀπελευθέρωση τῆς ἐγχώριας ἀγορᾶς γιὰ εἰσαγωγὲς κοινοτικῆς τουλάχιστο προελεύσεως (ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς διαδικασίας ἐντάξεως τῆς χώρας στὶς Εὐρωπαϊκὲς Κοινότητες) καί ἡ υἱοθέτηση τῶν προβλέψεων στοὺς ἄλλους τομεῖς κοινῆς κοινοτικῆς πολιτικῆς, θά ἐπιτρέψουν στὴν ἑλληνική βιομηχανική διάρθρωση νά διατηρηθεῖ καί, ἂν ὄχι, πρὸς ποιὲς κατευθύνσεις θά ἦταν πιθανώτερο νά τὴν μεταβάλλουν. Ἡ σημασία καί ἡ ἐπικαιρότητα τεκμηριωμένων ἀπαντήσεων στὸ δύο αὐτὰ καίρια, γιὰ τὴν πορεία τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ἐρωτήματα, εἶναι βέβαια φανερῆ.